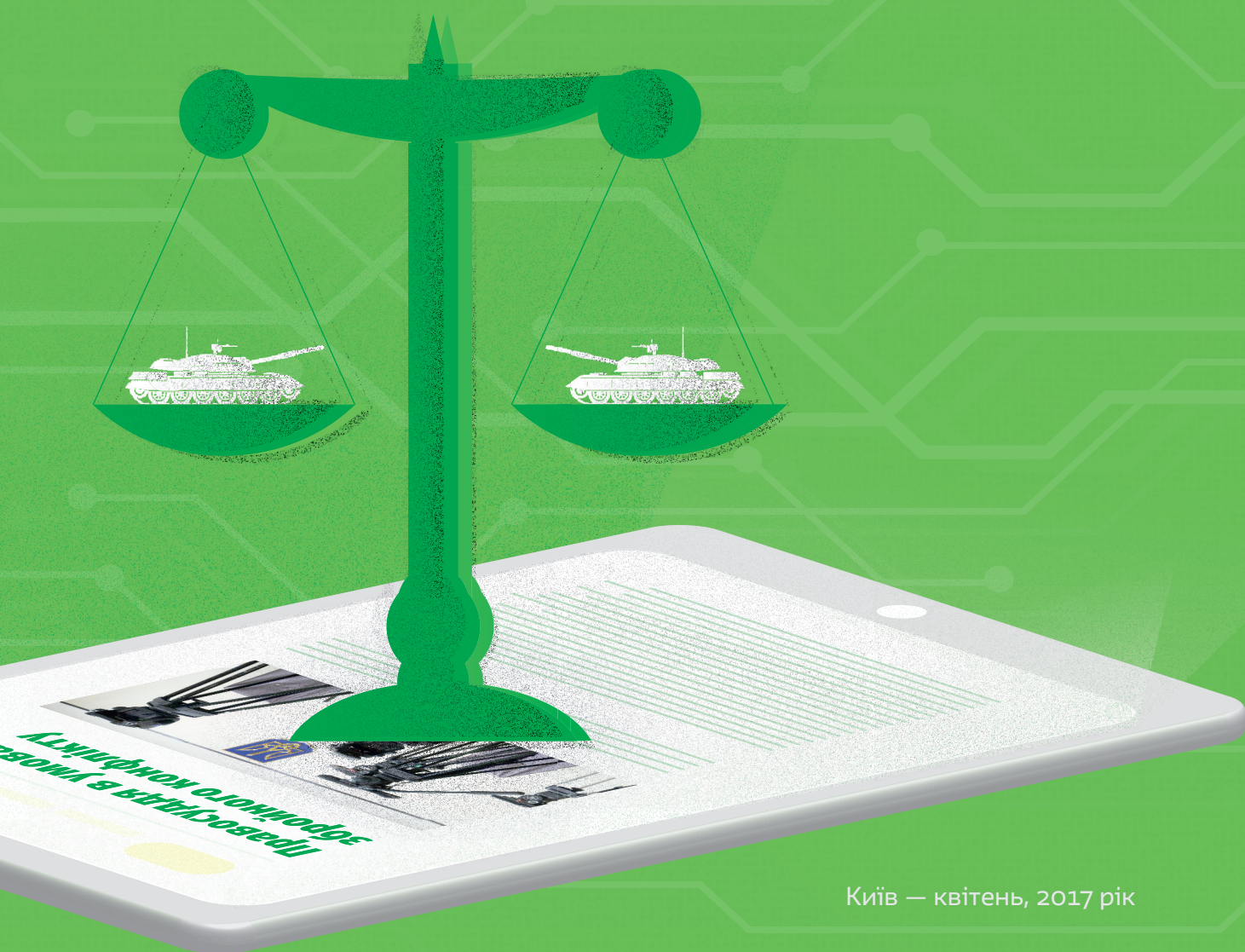

Правосуддя в умовах збройного конфлікту на Сході України очима Інтернет-ЗМІ та інших відкритих Інтернет-ресурсів

Київ — квітень, 2017 рік

«Правосуддя в умовах збройного конфлікту на Сході України очима Інтернет-ЗМІ та інших відкритих Інтернет-ресурсів» / авторський колектив: Анжела Корягіна, Олесь Курівчак, Валерія Рибак

Громадська організація «Вектор прав людини» спільно з громадською організацією «Луганський обласний правозахисний центр «Альтернатива» за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» втілює проект: «Спроможність української судової системи задовольняти потребу в правосудді в умовах збройного конфлікту на Сході України: моніторинг судових процесів та відкритих джерел Інтернет» з листопада 2016 року по квітень 2017 року. Метою проекту є визначення спроможності української судової системи належним чином працювати в умовах збройного конфлікту на Сході України, забезпечувати право на справедливий суд з дотриманням принципів верховенства права, шляхом проведення моніторингу дотичних судових процесів та збору, аналізу фактичних відомостей з Інтернет — ресурсів щодо даної проблематики.

Цей проект є частиною дослідження групи українських громадських організацій, які використовуватимуть ряд інших інструментів для визначення проблем у здійсненні правосуддя, які пов'язані зі збройним конфліктом на Сході України, а також попередньої оцінки впливу цих проблем на кожен компонент спроможності системи правосуддя виконувати свої функції.

У цій публікації наведений опис проблем у здійсненні правосуддя, які пов'язані зі збройним конфліктом на Сході України та були висвітлені у відкритих джерелах Інтернет, переважно новинних Інтернет — ресурсах, протягом квітня 2014 року — квітня 2017 року.

*Зміст цієї публікації
є винятковою відповідальністю ГО «Вектор прав людини»
та не обов'язково відображає точку зору жодного із зазначених партнерів.*

*Відносно питань, що виникають щодо цього звіту,
або для висловлення зауважень та відгуків, будь ласка, звертайтеся
за електронною адресою: trialinsimplewords@gmail.com*

ЗМІСТ

Методологія
5

Проблематика
8

Висновки
25

Додатки
28

Методологія

У цьому звіті надані результати короткострокового пошукового дослідження. Автори дослідження ставили за мету виявити основні проблеми у спроможності української судової системи задовольняти потребу в правосудді в умовах збройного конфлікту на Сході України, зокрема ті, які є таким на думку Інтернет — ЗМІ та авторів статей в інших відкритих Інтернет — джерелах.

Спроможність української судової системи задовольняти потребу у правосудді оцінюється за такими параметрами, що становлять **предмет дослідження**:

- правове регулювання;
- наявність необхідної інфраструктури, достатніх людських і фінансових ресурсів;
- відповідність судочинства вимогам права на справедливий суд, зокрема принципам незалежності і безсторонності;
- наявність необхідних знань у суддів, слідчих, прокурорів, адвокатів, інших осіб, що представляють інтереси сторін у судовому процесі, що потрібні для роботи в умовах збройного конфлікту;
- здатність ефективно розслідувати і притягувати до справедливої відповідальності за вчинення міжнародних злочинів (геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, агресія), злочинів, пов'язаних з тероризмом, інших злочинів, зумовлених збройним конфліктом відповідно до додатку 1.

Відповідно **основна увага при здійсненні аналізу публікацій з відкритих джерел Інтернету була прикута до таких питань**:

- розслідувань злочинів, визначених у додатку 1, пов'язаних із збройним конфліктом на Сході України;

- випадків затримань і утримання під вартою без рішень суду;
- роботи судів, органів прокуратури і слідчих органів у зоні дотичній до території проведення АТО;
- розгляду судами справ, пов'язаних зі збройним конфліктом на Сході України.

До звіту та діагностичної таблиці ввійшла вибірка публікацій, релевантних темі дослідження з квітня 2014 року по лютий 2017 року, окремі посилання додані станом на квітень 2017 року.

Технологічний стек:

- *feedspot.com* (Gold account) — для пошуку та агрегації стрічок/веб-сайтів новин
- *feedity.com* — для форматування новин в формат агрегатора
- RSSOwl — агрегатор новин
- Google Таблиці — виведення результатів

Вибірка здійснювалась в напіваавтоматичному режимі. Спочатку робот (*feedspot*) відбирав загальний стек необхідних джерел і новин, які потім переносились в агрегатор RSSOwl (частина джерел невідповідного формату переносилась вручну за допомогою *feedity*). Надалі відібрані публікації вручну переносились експертом проекту до діагностичної таблиці та аналізувались.

За ключовими словами
і словосполученнями вибірки робот відібрав:

741

джерело

з часом з них

17

стали недоступними

(сайти відключені за несплату)

7939

**публікацій
за ключовими
запитами**

Експертом проекту відібрано 260 публікацій для аналізу, що відповідали вимогам предмету обраним питанням дослідження.

Для прикладу та розуміння більш повної картини автори звіту представили проблеми, пов'язані із здійсненням правосуддя в умовах збройного конфлікту на Сході України, із джерел т.з. ОРДЛО.

Територія на якій зафіксовано проблему або подію, що описується у аналізованих публікаціях:

**Луганська
та Донецька область**

162

публікації

(62 % від загальної
кількості публікацій)

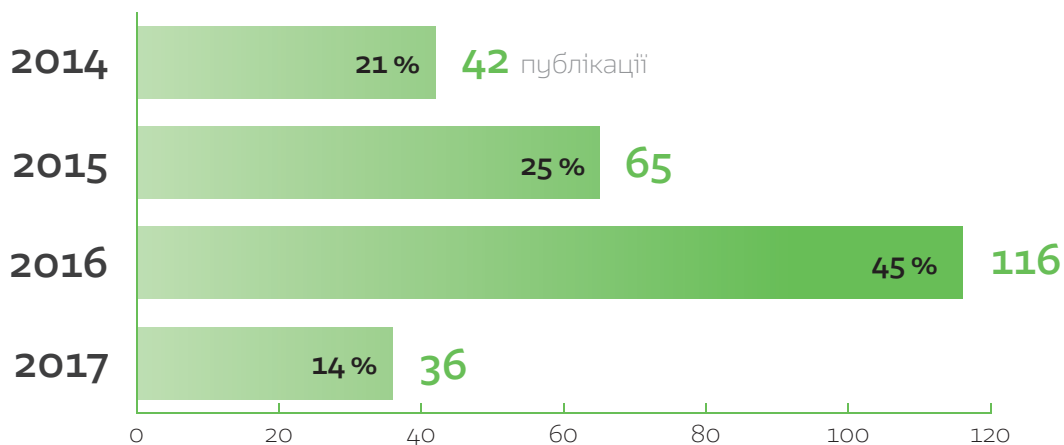
**інша територія України
без урахування
Автономної Республіки Крим**

98

публікації

(38 % від загальної
кількості публікацій)

Період, коли проблема проявилася (дата публікації):

Проблематика

З вересня 2014 року на окремих територіях Луганської та Донецької областей почалися захоплення адміністративних державних установ незаконними збройними формуваннями. Влітку 2014 року, після втрати Україною контролю над окремими районами Донецької та Луганської областей, з метою переміщення всіх судів з непідконтрольних територій, було прийнято Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року¹. Відповідно до Закону на вищі спеціалізовані суди України було покладено завдання підготувати списки судів на підконтрольній уряду України території, згідно яких передаватиметься територіальна підсудність справ судів, що знаходились на територіях, підконтрольних «ДНР» і «ЛНР», і не могли виконувати свої функції з міркувань безпеки. З вересня 2014 року на підставі цих списків та додаткових розпоряджень було змінено місцезнаходження деяких судів, які були переміщені на підконтрольну уряду територію.

В більшості публікацій з відкритих ресурсів за 2014 рік йдеться про зміну територіальної підсудності та проблеми здійснення правосуддя на окремих територіях Луганської та Донецької областей на початку збройного конфлікту.

1. На початку збройного конфлікту місцеві суди Луганської та Донецької областей скаржились на неможливість виконання своїх професійних обов'язків (4 публікації, що складає 2 % від загальної кількості проаналізованих публікацій, надалі — 4 публікації — 2 %).

«Ситуація на Донбасі фактично заблокувала роботу судів, розташованих на території проведення антитерористичної операції. Місцеві судді скаржаться на неможливість виконання своїх професійних обов'язків. За їх словами, важко здійснювати правосуддя, коли одна зі сторін судового процесу тримає в руках автомат.

Представники озброєних формувань продовжують захоплювати будівлі суду, чинити тиск на працівників апарату, примушуючи їх виносити незаконні рішення. Здійснення правосуддя в таких умовах стало практично неможливим. Це призвело до того, що більшість судів в Донбаському регіоні оголосили вимушений простій»².

2. Повільність в діях центральної влади поставила під загрозу життя та здоров'я суддів і учасників судових процесів, а також зробила неможливим вивезення матеріалів справ у судових провадженнях, розгляд яких триває або завершений та евакуацію осіб, що знаходились під вартою, на підконтрольну Україні територію. Даний факт суттєво ускладнив здійснення правосуддя за «втраченими» справами, оскільки є необхідність у їх відновленні. Більшість з них відновити неможливо. (3 публікації — 1,5 %). Позачергове

1 Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року № 1632-VII <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1632-18>

2 «Проблеми здійснення судочинства в зоні АТО» — <http://golaw.ua/ua/knowledge/publications/mysnyk-sud-ato-mp>

засідання Ради суддів України з цього питання зібралось лише 11 липня 2014 року, коли вже велись активні бойові дії. На ньому було прийнято рішення про необхідність звернення до Президента України з проханням вжити необхідних заходів. Далі Верховною Радою України прийнято вищезазначений Закон.

- «Казалось бы, все просто, подсудность определили можно продолжать слушать, но есть сложные дела, где предоставлен не один том доказательств сторонами, допрошен не один десяток свидетелей, заявлено масса ходатайств, которые хранятся в материалах дела. Инструкция по деловодству в общих судах говорит о следующем:

«у разі постановлення суддею ухвали про визначення підсудності відповідальним працівником відділу, який забезпечує роботу судової палати у цивільних справах, надсилаються оригінал ухвали та позовна заява (справа) з доданими до неї матеріалами до суду, якому визначено підсудність розгляду справи, а завірена копія ухвали — сторонам у справі до відома. У провадженні залишається копія позовної заяви та оригінал клопотання (за наявності)».

- «Фактически ВССУ определил подсудность другим судам 2 сентября 2014 года, когда уже во всю шли боевые

действия на территории этих судов, а сами суды прекратили свою работу примерно в середине июля 2014 (имеются ввиду районные суды г. Луганска). Выходит, что те дела, по которым уже было начато производство до начала боевых действий физически не могут быть переданы в суды «новой» подсудности, так как лица ответственные за направление дел из одного суда в другой не имеют доступа к канцелярии суда и к самим делам соответственно»³.

Наявність небезпеки у випадку необхідності суддям, які раніше покинули захоплені території, потрапити на непідконтрольну Уряду територію або взагалі виключає таку можливість. З відкритих джерел ОРДЛО в Інтернеті відомо, що стосовно окремих суддів, які виїхали на підконтрольну Уряду територію та продовжують здійснювати правосуддя в Україні, фейкові правоохоронні органи порушили кримінальні справи за «державну зраду».

3. Утруднений доступ мешканців окупованих територій до правосуддя (з публікації –1,5%). Дана проблема також пов'язана із зміною територіальної підсудності та висвітлюється у відкритих Інтернет ресурсах.

«Апелляционный суд Луганской области возобновил свою работу с 17 февраля 2015 по адресу: Луганская область, г. Северодонецк.

Согласно распоряжению ВССУ Апелляционный суд Харьковской области

должен обеспечить рассмотрение ходатайств о предоставлении разрешения на проведение негласных следственных (розыскных) действий, подсудных Апелляционному суду Луганской области, которые до 16 ноября 2015 поступили на рассмотрение этого суда. Такие полномочия

3 «Как быть с иском заявлением, которое не было рассмотрено в суде, ввиду проведения АТО на территории, где расположен суд. Совет адвоката». — <http://bit.ly/2pvmDBC>

Апелляционного суда Харьковской области были предусмотрены распоряжением

ВССУ о возобновлении работы Апелляционного суда Луганской области».⁴

4. Відсутність установ, що надають послуги в сфері юстиції та правосуддя на непідконтрольних Україні територіях (8 публікацій — 4%).

«На сегодняшний день вот уже почти год в Донецкой области происходят военные действия. Большинство частных нотариусов покинули пределы территории, на которой проходит так называемое АТО. Так же на этой территории перестали работать и принимать документы государственные нотариальные конторы».⁵

Уряд припинив діяльність всіх установ, що надають послуги у сфері юстиції

та правосуддя, зокрема, такі базові послуги, як нотаріальне посвідчення документів і видача свідоцтв про народження або смерть, ці послуги надають «системи правосуддя» «ДНР» і «ЛНР» Документи засвідчені та оформлені нотаріусами, що працюють в ОРДЛО є недійсними в Україні та інших державах, це змушує громадян діставатися підконтрольної Україні території та через суд засвідчити, наприклад, факт смерті особи, щоб отримати свідоцтво про смерть та ін.

5. Складність (неможливість) забезпечити належне повідомлення фізичних осіб, що мешкають на непідконтрольній Уряду території про дату, час та місце слухання справи (2 публікації — 1%). Із засобів масової інформації слідує, що є певні проблеми з інформуванням учасників процесу про слухання справи.

«Бывший депутат Луганского горсовета Роман Ландик требует от суда признать его невиновность в избиении бывшей модели Марии Коршуновой. Об этом „Украинской правде“ сообщила сама Коршунова, которая сейчас живет в Киеве.

«Мне случайно стало известно, что в Сватовский райсуд, которому определили юрисдикцию по рассмотрению дел Ленинского районного суда города Луганска, поступило заявление Ландика о пересмотре уголовного дела по вновь открывшимся обстоятельствам», — рассказала девушка.

«Мне никто не сообщал об этом, само заявление не передавали, адвокату тоже не сообщили, но заседание назначено на 17 декабря. Делом будет заниматься председатель суда Юрченко. После громких заявлений Ландика и указанных обстоятельств я допускаю возможность, что суд встанет на его позицию и будет необъективным в рассмотрении», — опасается Коршунова.

Бывшая модель по электронной почте оправила заявление с просьбой о переносе заседания в связи с тем, что хочет ознакомиться с новыми материалами. Однако не исключает, что заседание может состояться без ее участия».⁶

4 «ВССУ дал указания для Апелляционного суда Луганской области». — <http://bit.ly/2oFQ534>

5 «Как оформить наследство в г. Донецк, если не работают нотариальные конторы». — <http://bit.ly/2oFY8gk>

6 «Луганский “мажор” Рома Ландик просит суд признать его невиновным в избиении экс-модели». — <http://bit.ly/2oGfGsC>

6. Невиконання судових рішень (2 публікації — 1 %).

«Від України спостерігається... на 30% ріст кількості заяв від України до ЄСПЛ. Загальна кількість заяв від України з майже 80 тис. — а всього в ЄСПЛ станом на кінець минулого року було на розгляді 79750 заяв, — від України 18150 заяв, що становить 22,8%», — повідомив Я. Романюк.

За його словами, 65% заяв від українців стосуються тривалого невиконання або невиконання рішень національних судів і ЄСПЛ, 22% — майнові втрати на сході, де проводиться АТО...

У ЄСПЛ накопичилось майже 4 тис. заяв від жителів ОРДЛО»⁷.

7. Неможливості здійснювати правоохоронну та судову діяльності на території, яка тимчасово не підконтрольна українській владі (9 публікацій — 4,4 %). У відкритих Інтернет — ресурсах (з ресурсів ЛДНР, в тому числі) міститься інформація про факти вчинення злочинів на непідконтрольних українському Уряду територіях а також засудження та призначення покарання за «законодавством» самопроголошених республік, що відбувається внаслідок неможливості здійснювати правоохоронну та судову діяльності на території, яка тимчасово не підконтрольна українській владі

«В Алчевске Луганской области в здании одного из ДК состоялся „народный суд“ под председательством главаря банды „Призрак“ Алексея Мозгового.

Полный зал людей, среди которых были боевики с оружием и в камуфляже, судили двух мужчин якобы за изнасилование.

Было зачитано заявление одной из пострадавших о том, что она сама поехала домой к обвиняемому, объясняя это тем, что он пообещал ей подарить мобильный телефон.

«Он предложил ей выпить водки, на что она ответила согласием, потом она согласилась употребить вместе с ним наркотики, но когда он предложил ей заняться сексом, отказалась», — говорится в заявлении.

Телефон он ей подарил утром.

Голосование за расстрел или помилование проводилось путем поднятия рук, большинство высказалось за расстрел. Был ли он осуществлен на самом деле — неизвестно».⁸

8. Особи, що своїми діями сприяли окупації частини території України, можуть обіймати посади в судових, правоохоронних та інших органах влади. Розгляд справ у суді щодо притягнення їх до відповідальності супроводжується пікетуванням судових установ (7 публікацій — 3,4 %). В засобах масової інформації достатньо емоційно

7 «У ЄСПЛ накопичилось майже 4 тис. Заяв від жителів ОРДЛО». — <http://bit.ly/2oG43lv>

8 «Как приговаривал двух мужчин к расстрелу “народный суд” Мозгового в Алчевске: полное видео». — <http://bit.ly/2oGIPVz>

висвітлюються факти перебування на державних посадах осіб, щодо яких є інформація про їх співпрацю з терористами. Така інформація потребує негайної перевірки.

«1 вересня 2016 року в Бахмуті донецькі активісти ВО „Свобода» разом із громадськими організаціями пікетували Апеляційний суд Донецької області, який розглядав справу обвинуваченого в сепаратизмі міського голови Торецька Володимира Слепцова.

Адвокати Слепцова подали апеляцію на рішення про арешт міського керманіча Торецька, однак суд не змінив запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком на 60 діб. За даними слідства, Володимир Слепцов причетний до організації та проведення на території Торецька незаконного референдуму навесні 2014 року.

17 серпня Краматорський міський суд задовольнив клопотання прокуратури і заарештував Слепцова на 60 діб (до 15 жовтня). Стаття, яку інкримінують Слепцову, не передбачає застави.

«Сьогодні стався судовий прецедент, коли судова влада відчула запит патріотичних і націоналістичних сил Донбасу і всупереч тиску „Опозиційного блоку“ та сепаратистські налаштованого Слепцова дала відповідну оцінку його діяльності на посаді міського голови».⁹

9. Особи, які скомпрометували себе до 2014 р. та своїми діями сприяли окупації території України, призначаються на державні посади, зокрема в правоохоронних та судових органах (з публікації –1,5 %). Висвітлюються факти подібні попередній проблемі, але пов'язані із подіями, що відбулися до 2014 року та свідчать, що людина скомпрометувала себе на державній службі в правоохоронних та судових органах, але це не заважає їй і надалі обіймати аналогічну посаду.

«Приказом Генерального прокурора Украины Виталия Яремы от 5 января 2015, старший советник юстиции Сергей Владимирович Беседа назначен на должность прокурора Луганской области. Данное назначение произошло в ходе поездки Генпрокурора Яремы в зону АТО. О новом прокуроре известно то, что он при

бывшей власти совместно с регионалом Ефремовым крышевал незаконные копанки угля в Луганской области. С 29 января 2013 года он был назначен экс-генпрокурором Пшонкой на должность заместителя прокурора Луганской области и утвержден членом коллегии прокуратуры области».¹⁰

10. Відсутність правового та соціального захисту громадян, що проживають на тимчасово окупованій території, в тому числі в судовому порядку (2 публікації — 1 %). Людям на непідконтрольних українському Уряду територіях, майно яких постраждало в результаті бойових дій,

9 «Донецькі свободівці пікетували суд у справі сепаратиста-міського голови Торецька» <http://donetsk.svoboda.org.ua/news/events/00110292/>

10 «Прокурором Луганской области стал человек Ефремова Беседа». — <http://bit.ly/2oGa1mk>

пропонують подавати в суд на «ополченців» для стягнення з них компенсацій. Про це повідомляють жителі міста Лисичанськ. Розуміючи безперспективність судових розглядів з абстрактним «ополченням», лисичанці почали ремонтувати зруйновані будинки власними силами на власні кошти.

«Жители района завода „Пролетарий“ города Лисичанск обратились с письменными заявлениями в горисполком города с просьбой оказать посильную помощь в восстановлении разрушенных домов. Однако местные чиновники порекомендовали людям подавать судебные иски

на „ополченцев“, не уточнив, при этом, о ком идет речь — о каких-то конкретных людях, принимавших участие в боевых действиях, или в целом на террористическую организацию „ЛНР“. В выплате каких либо компенсаций от государства людям было отказано».¹¹

11. Можливість винуватої особи уникнути правосуддя шляхом переховування на територіях, які тимчасово не підконтрольні владі України (22 публікації — 10,8%). Значна кількість статей у відкритих Інтернет — ресурсах присвячена висвітленню спеціальних кримінальних проваджень та розгляду справ із заочного засудження злочинців у зв'язку з тим, що підозрюваний (обвинувачений) переховується на непідконтрольній уряду України території або за межами країни. Особи, які мають постати перед судом за законодавством України достатньо часто знаходять прихисток на територіях, що непідконтрольні українському уряду, це майже унеможливляє притягнення їх до відповідальності.

«Прокуратура Донецької області направила до суду обвинувальний акт для заочного засудження „начальника Донецького СІЗО“. Про це повідомляє прес-служба прокуратури.

«Слідчий відділ прокуратури Донецької області завершив спеціальне досудове розслідування стосовно правоохоронця-зрадника, який перейшов на бік терористів

„ДНР“. Через те, що обвинувачений продовжує працювати на терористів, його будуть судити заочно. Обвинувальний акт за ч 1 ст. 258–3 КК України (участь у терористичній організації) прокуратурою вже скеровано до суду», — йдеться в повідомленні.

Йому загрожує до 15 років в'язниці».¹²

12. Прийняття несправедливих на думку автора статті рішень судами в зоні АТО. Використання суду для забезпечення своїх бізнес-інтересів (2 публікації — 1 %). У деяких джерелах міститься інформація про прийняття судами, що територіально

11 «Пострадавшим от боевых действий предлагают подавать в суд на "ополченцев"». — <http://tribun.com.ua/21545>

12 «Прокуратура направила до суду обвинувальний акт для заочного засудження "Начальника Донецького СІЗО"». — <http://bit.ly/2pvuOhi>

наближені до зони АТО, несправедливих, неправосудних рішень. За невизначених мотивів (страх, матеріальна зацікавленість, стосунки) суддя приймає рішення, що суперечить принципам здійснення правосуддя.

11 квітня Слов'янський міськрайонний суд відпустив на свободу колишнього міліціонера Павла Панасюка, який два роки тому в ДТП біля села Богородичне вбив трьох людей.

Смертельна ДТП сталося влітку 2015 року біля Богородичного. Панасюк, який перебував за кермом Toyota LC Prado в стані алкогольного сп'яніння, виїхав на зустрічну смугу і протаранив стареньку «Шкоду», в якій перебувала пара пенсіонерів і їх онук. Від отриманих травм пенсіонер загинув на місці, а його дружина і внук померли в лікарні. Сам Панасюк зник з місця події. Однак, незабаром був затриманий¹³.

«Стороны предоставили суду документы, подтверждающие их взаимные претензии. Документы были переданы судье, после чего был объявлен перерыв. После перерыва было зачитано решение суда, в котором признавалось, что протокол заседания приходского совета Сретенского храма за апрель 2015 года не является действительным ввиду незаконности внесённых в него изменений.

Таким образом, в деле о захвате Сретенского храма Горловская епархия Украинской Православной Церкви одержала победу».¹⁴

13. Проявлення прихильності до сепаратизму шляхом ухвалення неправосудних рішень. (4 публікації — 2%). Відповідно до інформації з відкритих Інтернет — ресурсів на прифронтовій території судами доволі часто приймаються виправдувальні рішення щодо осіб, які сприяли захопленню влади в Донецькій та Луганській областях та співпрацювали з терористами.

«Прокуратура Донецької області оскаржить рішення Краснолиманського міського суду, який виправдав міліціонера, що співпрацював з терористами „ДНР“. Про це повідомила на офіційній сторінці у Facebook прокуратура Донецької області, передають Патріоти України.

Досудовим розслідуванням встановлено, що в квітні 2014 року, коли місто Лиман (Красний Лиман) Донецької області перебувало під контролем бойовиків терористичної організації «ДНР», начальник Краснолиманського міського відділу Головного управління МВС України в Донецькій області співпрацював з бандитами».¹⁵

13 «Суд в Донецкой области отпустил на свободу экс-милиционера, убившего в ДТП троих людей» — <http://bit.ly/2oGle6x>

14 «Суд признал незаконным захват "Киевским патриархатом" Сретенского храма в Константиновке (обновлено)» <http://bit.ly/2oGgEVy>

15 «Прифронтовой суд виправдав міліціонера, який співпрацював з терористами "ДНР" — Прокуратура Донеччини». — <http://bit.ly/2oGoziW>

14. Бездіяльність (пасивність) правоохоронної та судової системи в зоні АТО (2 публікації — 1 %). У відкритих Інтернет — ресурсах наявна інформація, що свідчить про бездіяльність та байдужість правоохоронних органів на територіях, що межують з непідконтрольними територіями. Причини такої бездіяльності не пояснюються.

«8 грудня 2004 року Ірина Смірнова звернулася до Європейського суду з прав людини. На етапі комунікації Європейського суду з українським урядом її інтереси захищав адвокат Центру стратегічних справ Української гелсінської спілки Михайло Тарахкало. Як зазначено у документах, український уряд представляв юрист, який зараз є урядовим уповноваженим у справах ЄСПЛ Іван Ліщина. Громадське Радіо звернулося до міністерства юстиції та самого Івана Ліщини із проханням пояснити, навіщо українські правоохоронці так знущалися

зі старенької пенсіонерки, і що уряд може зробити для запобігання подібних ситуацій в майбутньому. На жаль, Іван Ліщина та міністерство юстиції відмовилося коментувати цю ситуацію. У своїх запереченнях на скаргу Ірина Смірнкової, уряд сказав, що поведінка поліції та суду була цілком зрозуміла та виправдана, адже розібратися у цій ситуації спочатку було дуже складно. Але, на думку уряду, Ірина могла би оскаржити дії поліції в українському суді. Адвокат Михайло Тарахкало каже, що вина українських правоохоронців очевидна»¹⁶

15. Ускладненість здійснення правосуддя в умовах збройного конфлікту на території, наближеній до зони бойових дій, через здійснення тиску або іншого впливу на суд (3 публікації — 1,5 %). У відкритих Інтернет — ресурсах, також, є інформація про певний тиск з боку громадськості та «побратимів» на суд у разі, якщо на лаві підсудних бійці АТО або й інші особи.

«Приморський районний суд Маріуполя залишив під вартою ще на 60 діб шістьох підозрюваних у вбивстві співробітника СБУ Віктора Мандзіка. „Через неодноразові спроби дестабілізувати ситуацію та зірвати судовий процес за письмовим зверненням Приморського суду Головного

управління Національної поліції в Донецькій області для забезпечення публічного порядку й безпеки всіх учасників процесу на місце було направлено співробітників спецпідрозділів поліції“, — йдеться в повідомленні»¹⁷

16. Занадто м'які покарання за злочини проти основ національної безпеки (9 публікацій — 4,4 %). Новинні повідомлення містять інформацію про те, що судами України приймаються рішення щодо призначення занадто м'яких покарань за злочини проти основ національної безпеки, «Умовний» сепаратизм.

¹⁶ «Донецька пенсіонерка відсудила в Україні 4000 євро». — <http://bit.ly/2pvo4A2>

¹⁷ «Суд Маріуполя залишив під арештом 6 підозрюваних у вбивстві капітана СБУ». — <http://bit.ly/2oGqoAL>

«Найчастіше звинувачувані отримують умовний термін. У 354-ох справах із 407-ти — умовні терміни. Серед них найпоширеніший — 5 років (278 випадків), також зустрічаються справи з трьома або чотирма роками. Як правило, „умовно“ дають лише за „заклики“, ці справи легко доводити.

У реальних термінів діапазон ширший — від 1 до 13 років. У п'ятнадцяти справах було винесено вирок терміном

5 років і більше, з них у трьох випадках — 10 років і більше. Вироки з найтривалішими термінами виносили суди, що не знаходяться в Донецькій чи Луганській областях.

Два найдовші — 12 та 13 років — винесли судді Запоріжжя та Бердянська, а 10 років — суддя Шепетівського районного суду Хмельницької області. Про ці справи розповімо детальніше»¹⁸

17. Розповсюдженість вчинення злочинів загально-кримінальної спрямованості бійцями українських добровольчих батальйонів. В подальшому, у разі потрапляння справи до суду у Інтернет — ресурсах описується: вплив на суд з боку влади та народних депутатів (6 публікацій — 3 %).

«Судові засідання у справі екс-бійців „Торнадо“ відбуваються в закритому режимі, оскільки підсудних звинувачують зокрема й в насильницьких діях сексуального характеру (за законом такі судові засідання з допитами потерпілих проводять у закритому режимі). В цей час під будівлею суду сталися сутички. Представники добровольчих батальйонів „Торнадо“, „Айдар“, „Донбас“ заблокували

виходи з двох боків. Вимагали, щоб засідання відбувалися у відкритому режимі. Протестувальники принесли під будівлю шини, заблокували металеву огорожу. Виникла бійка. Пізніше на місце прибули нардепи Семен Семенченко, Андрій Лозовий, Ігор Мосічук. Семенченко повідомив, що протестувальники будуть штурмувати приміщення суду, якщо протягом години не задовольнять їхні вимоги».¹⁹

18. Порушення майнових прав осіб, що постраждали внаслідок збройного конфлікту та бездіяльність суду у цих випадках (3 публікації — 1,5 %).

«Жительница Славянска Донецкой области с помощью юристов Хельсинского союза по правам человека выиграла в суде дело о компенсации за жилье, разрушенное во время АТО.

Как сообщает УХСПЧ, Апелляционный суд Донецкой области удовлетворил жалобу Валентины М., дом которой сгорел из-за обстрелов в 2014 году.

Вместо восьмидесятилетней женщины на процессы ходил ее зять Василий П.

В своем решении судья апелляционного суда отметил, что «возмещение вреда, причиненного террористическим актом, регламентируется специальной нормой — ст. 19 закона Украины № 638-IV „О борьбе с терроризмом“, согласно

18 «"Умовний" сепаратизм". Суди винесли 407 рішень по сепаратистах. Сіли на реальні строки 63 злочинці. Інфографіка». — <http://bit.ly/2pwwsy7>

19 Справа «Торнадо»: що треба знати про підсудних та батальйон <http://bit.ly/2oH2ooA>

которой возмещение вреда, причиненного гражданам террористическим актом, производится за счет средств государственного бюджета Украины.

УХСПЧ отмечает, что в подобных правоотношениях Европейский суд по правам человека указал, что ответственность государства имеет абсолютный характер и объективную

природу, основанную на теории социального риска. Таким образом государство может быть привлечено к ответственности в целях компенсации вреда пострадавшим от действий неустановленных лиц или террористов, когда государство признает свою неспособность поддерживать общественный порядок и безопасность или защищать людей и собственность».²⁰

19. Наявність випадків звільнення від покарання осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки (6 публікацій — 3 %). Окремої уваги потребує інформація про прийняття неправосудних рішень щодо осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки.

«Суд вернул прокуратуре дело об обвинении и отменил решение об аресте экс-сотрудника СБУ, который впустил в Донецкий аэропорт боевиков весной 2014 года.

Об этом говорится в ответе Генпрокуратуры на запрос «Украинской правды».

Согласно сообщению, постановлением Павлоградского горрайсуда Днепропетровской области от 6 февраля 2015 года мера пресечения в виде содержания под стражей относительно Главуры О. В. отменено».²¹

20. Перехід на власне «законодавство» та неналежні умови роботи у т.з. судах ОРДЛО (відсутність опалення) (1 публікація — 0,5 %). Інформацію про роботу судів у м. Луганську автори звіту отримали з новинного сайту ЛНР.

«В Жовтневом районном суде помимо перехода на новое законодательство, есть проблемы куда более обыденные — в здании суда нет отопления. Поэтому сотрудники суда вынуждены работать в промерзшем помещении. Однако даже такие некомфортные условия не мешают работать.

«На настоящий момент Жовтневым районным судом г. Луганска рассмотрено

около 20 уголовных дел. Суд укомплектован в полном размере, работают 5 судей. Считаю, что кадровый состав у нас профессиональный», — заявил председатель Жовтневого районного суда Сергей Чеботарев.

Сергей Чеботарев отметил, что самым главным является сейчас изучение нового законодательства и накопление опыта его применения».²²

²⁰ «Суд впервые постановил выплатить из госбюджета компенсацию за жилье, разрушенное во время АТО». <http://bit.ly/2oH69RY>

²¹ «Суд отменил арест экс-сбushника, который впустил боевиков в Донецкий аэропорт». <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/03/11/7061135/>

²² «Как работают суды в Луганске?» <http://cxid.info/kak-rabotaut-sudy-v-luganske-n126816>

21. Порухнення кримінального провадження через надання статусу учасників бойових дій в АТО особам, які не брали у них участі (3 публікації –1,5%).

«13 января депутаты прямо в ходе заседания Верховной Рады заставили заместителя министра регионального развития Дмитрия Исаенко отказаться от статуса участника боевых действий, а днем позже премьер-министр Украины Арсений Яценюк уволил Исаенко в связи с медиаскандалом.

Главное следственное управление МВД Украины начало расследовать подделку документов, которые позволили замглавы Минрегионстроя Дмитрию Исаенко получить статус участника антитеррористической операции».²³

²³ «Прокурор Донецкой области и 25 его подчиненных получили статус участников АТО»
<http://bit.ly/2oGiZ35>

22. Поширеність вчинення корупційних злочинів посадовцями АТО (5 публікацій — 2,5%). Такі дії, здебільшого, пов'язані із звільненням особи від військового призову або надання переваг на різноманітних конкурсних торгах

«Госслужащего задержали в рамках совместной операции работников Киевской местной прокуратуры № 7 и ГУ КЛЭ СБУ накануне во время получения 230 тыс. гривен неправомерной выгоды.

Указанные средства он получил от коммерческой структуры за победу в конкурсных торгах по выполнению работ по психологической реабилитации пострадавших участников АТО».²⁴

23. Факти дезертирства або ухиляння від військового призову (6 публікацій — 3%).

«Наприкінці липня відбувся перший гучний скандал, пов'язаний із дезертирством.

уникаючи постійних обстрілів за умов відсутності підтримки з боку керівництва сил антитерористичної операції.

Так, низка російських ЗМІ повідомила, що 25 липня близько півсотні українських військових з 51-ї бригади (які перебували в оточенні неподалік Червонопартизанська) перетнули кордон між Україною та Росією і перейшли на бік РФ.

Зазначалося, що українські бійці на російській території потрапили в полон.

Водночас, українські ЗМІ повідомили, що понад 40 бійців 51-ї були змушені перейти на територію сусідньої держави,

Вже 1 серпня у Запоріжжі почали розгляд клопотання військової прокуратури про винесення запобіжного заходу щодо тримання під вартою 16 військовослужбовців 51 бригади».²⁵

24. Вчинення злочинів демобілізованими учасниками АТО (3 публікації — 1,5%).

«Сегодня в а апелляционном суде Киевской области установили меру пресечения для участника боевых действий АТО Николая Медведского из г. Переяслав-Хмельницкого, который расстрелял забор судьи Верховного Суда Украины Анатолия Скотаря. Парня отпустили под домашний арест».²⁶

²⁴ «Суд взял под стражу чиновника АТО, который погорел на взятке в 230 тысяч гривен» <http://bit.ly/2oGl1zX>

²⁵ «Від початку АТО у дезертирстві звинуватили щонайменше три батальйони» <http://tyzhden.ua/News/121022>

²⁶ «Бойца АТО, обстрелявшего забор дома судьи ВСУ, отпустили под домашний арест» <http://bit.ly/2oGfppu>

25. Відновлення порушених прав учасників АТО на соціальні пільги у судовому порядку (5 публікацій — 2,5%). У зв'язку з тим, що держава прийняла низку законів щодо соціального забезпечення учасників АТО та соціального захисту їх сімей достатньо багато інформації з приводу порушення цих зобов'язань та намагання державних органів «узаконити такі порушення» в судовому порядку.

«Сразу после похорон я не думала о деньгах. Но после рождения сына вспомнила, как заместитель военного комиссара Черниговской области Вадим Лильчицкий во всеуслышание заявил, что родным Артема полагается компенсация в размере 609 тысяч гривен. Я обратилась в военкомат, но получила отказ. Причина меня шокировала. В документе, который я получила, было написано, что муж... покончил с собой. Поэтому, дескать, никаких выплат мне как вдове не положено. У меня закружилась голова: что все это значит? Ведь комбат и сослуживцы Артема рассказывали, как он погиб! А в выданном мне свидетельстве

написано, что причиной смерти мужа стало „пулевое ранение в голову во время исполнения служебных обязанностей“

— Мои друзья и знакомые не верили, что у нас что-то получится, — признается Оксана.

— Считали, что судиться с Министерством обороны абсолютно бесполезно. Но я почему-то верила в успех. После того как исковые требования Оксаны Рудник были удовлетворены, Министерство обороны подало апелляцию. Но Апелляционный суд оставил решение первой инстанции в силе».²⁷

²⁷ «Вдова бойца АТО выиграла суд у Министерства обороны, утверждавшего, что ее муж самоубийца». <http://bit.ly/2oGnaMg>

Також, на наш погляд, слід звернути увагу на проблеми, які в нашій вибірці зустрічаються рідко, але є досить значущими для оцінки діяльності правоохоронних органів на початку збройного конфлікту та здійснення правосуддя взагалі:

- Відсутність можливості здійснювати правоохоронну діяльність наявними силами і засобами на початку збройного конфлікту у Донецьку та Луганську;
- Недостатні можливості та відсутність досвіду для проведення досудового розслідування по масових злочинах в зоні АТО.

Проблема довіри до правосудності рішень, що приймаються судами в зоні АТО. Наприклад, якщо **судді, які раніше проживали на окупованих територіях, продовжують навідувати домівки, що викликає занепокоєння у тому, чи дійсно суддя дотримується права на розгляд справи незалежним і безстороннім судом**, що закріплене пунктом 1 статті 6 ЄКПЛ «Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом...».

«...да, история каждого, кому пришлось из-за агрессии РФ выехать с оккупированной территории — это трагедия. Но у меня вопрос: как проверить объективность украинского судьи, который

может принимать решение по отловленным боевикам и агентуре ФСБ-„МГБ“, когда он запросто ездит в оккупированный Донецк? Уж он-то точно понимает, что ему грозит при поездке в гости к боевикам, если в Краматорске он как судья будет принимать „неправильные“ с точки зрения террористов (т.е. соответствующие букве закона Украины) решения...»²⁸

- Прийняття різних рішень судами при розгляді однакових справ за однакових обставин.
- Труднощі з кадровим забезпеченням в судах, розташованих в зоні АТО.
- Проблема усунення з посади та притягнення до відповідальності посадових осіб (суддів у т.ч.), що вчинили корупційні злочини.
- Призначення обвинуваченому у тяжкому злочині занадто м'якого покарання через статус учасника АТО.
- Високопосадовців, що підозрюються у вчиненні злочину, суд не відсторонює від виконання обов'язків на час досудового слідства.
- Процесуальні порушення при проведенні слідчих дій (наприклад, відсутність дозвільних документів чи письмової згоди на обшук, відсутність обвинуваченого при огляді його автомобіля при затриманні²⁹, тощо).

²⁸ Публікація у facebook від Дмитра Тимчука, керівника Центру воєнно-політичних досліджень <http://bit.ly/2oGnr1K>

²⁹ «Добровольця та волонтера з Рівненщини Володимира Панкевича засудили до 4 років позбавлення волі» <http://bit.ly/2oGjhH3>

Окремо автори звіту розглянули наскільки ЗМІ нейтрально висвітлюють інформацію про судові процеси, що ще тривають на прикладі однієї з резонансних та суспільно важливих справ.

А саме № 426/4/17 відносно відносно Єфремова Олександра Сергійовича обвинуваченого у скоєнні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3. ст. 27, ст. 341, ч. 5 ст. 27, ст. 341, ч. 3 ст. 110, ч. 1 ст. 258 прим.3, ч. 1 ст. 111 КК України. Чи були наведені оціночні судження щодо винуватості підсудного до того як його вину буде доведено або спростовано в законному порядку.

Ми проаналізували 50 публікацій різних видань (додаток 2). Необхідно відзначити, що в більшості публікації автори статей прямо не вказують на винуватість чи невинуватість Єфремова О. С. В окремих публікаціях наведені цитати публічних людей, відвідувачів засідань, які висловлюються щодо винуватості Єфремова О. С.. Наприклад, наведені вислови засновника руху «Вільні люди» **Андрія Левуса, та інших відвідувачів судових засідань у цій справі, що широко розійшлися у ЗМІ:**

«...мы полагаем, что судья прислушается к своей совести, и, понимая, что патриотическая общественность настроена решительно, он примет правильное решение. И этот человек (Ефремов), который виновен в начале российской агрессии, который прикрывал эту агрессию и открыл двери для российских оккупантов, сегодня попадет в СИЗО и понесет

заслуженное наказание», — сказал Левус «Апострофу».

«Он заслуживает как минимум нескольких пожизненных заключений. Он должен гнить в камере и разлагаться, а потом его надо сжечь», — очень подробно описал «Апострофу» наказание, которое заслуживает Ефремов, один из активистов «Свободных людей». «Я считаю, что за государственную измену и коррупцию нужно вводит смертную казнь», — добавил другой активист этой организации, представившийся Дмитрием. На вопрос, уверены ли они, что следователи смогут довести это дело до конца, активисты отвечали: «Как говорила Леся Украинка — „без надежды надеюсь“».³⁰

«Ця людина відкривала двері російським окупантам, прикривала їхню агресію. Після того, як генеральний прокурор продемонстрував готовність заарештовувати корупціонерів, Єфремов прийняв рішення залишити країну. Його затримали саме в аеропорту», — наголосив Левус».³¹

У новинних повідомленнях наводились твердження з посиланням на судові ухвали:

«Екс-глава фракції Партії регіонів Олександр Єфремов під час роботи на посаді глави Луганської обласної державної адміністрації вивів на рахунки своїх іноземних компаній мільйони доларів.

Про це йдеться у тексті ухвали Печерського райсуду Києва, повідомляє Громадське».³²

Або ж на вислови самого підсудного:

³⁰ «Він повинен згнити в камері: як Печерський суд заарештував Олександра Єфремова» — <http://bit.ly/2pwps5E>

³¹ «Ця людина відкривала двері російським окупантам» — Левус про Єфремова — <http://www.radiosvoboda.org/a/27893562.html>

³² «Єфремов вивів на рахунки своїх закордонних фірм мільйони доларів, — рішення суду» <http://bit.ly/2oH3SGm>

«Зауважимо, що під час судового засідання Олександр Єфремов намагався переконати суд, що він не винен у злочинах, які йому інкримінує Генпрокуратура. За його словами, з нього „зробили опудало і переконують людей у тому, що саме цей мерзотник винен у їхніх бідах“».³³

Також у ЗМІ наводять твердження з посиланням на генерального прокурора України, де мова йде про зібрані докази у справі, проте без додаткових даних, що вказували б на вину підсудного наприклад:

«Генпрокурор Юрий Луценко сообщил, что следствие имеет прямые доказательства относительно его роли в организации „ЛНР“».³⁴

Занепокоєння викликав один заголовок з проаналізованих публікацій, а саме: «Когда преступник „свой“: почему Ефремов сидит, а Насиров — нет»³⁵

у регіональному виданні «Інформбюро. Сводка реальных новостей».

Таким чином, аналіз 50 публікацій відкритих джерел у мережі Інтернет щодо справи Єфремова Олександра Сергійовича на предмет того, наскільки нейтральною подається інформація щодо винуватості або невинуватості підсудного допоки розгляд справи ще триває, показує досить позитивні результати. Адже тільки в 1 публікації видання розмістило некоректний заголовок, де називає осіб розгляд справ яких тривають у судах злочинцями. В інших випадках, навіть якщо звучать прямі посилання на винуватість підсудного, то в цьому випадку наводяться цитати або посилання на відповідні джерела. Проте для більш ґрунтовних даних потрібний аналіз публікацій щодо інших судових справ, а також окремої уваги потребують сайти державних установ, зокрема судів, прокуратори, поліції, Служби Безпеки України.

³³ «Олександр Єфремов заарештований на два місяці» <http://bit.ly/2pwhoml>

³⁴ «Ефремова конвоировали из киевского СИЗО в Луганскую область» <http://bit.ly/2oGMTUK>

³⁵ «Когда преступник "свой": почему Ефремов сидит, а Насиров — нет» — <http://bit.ly/2oGZp6T>

Висновки

В процесі аналізу Інтернет — ЗМІ та інших відкритих Інтернет — ресурсів було виявлено наступні

проблеми, які можна класифікувати за наступними критеріями:

А) Проблеми, пов'язані із ускладненням забезпечення здійснення правосуддя та надання інших юридичних послуг в зоні АТО:

- неможливість вивезення матеріалів справ у судових провадженнях, розгляд яких триває або завершений;
- утруднений доступ мешканців окупованих територій до правосуддя;
- відсутність установ, що надають послуги в сфері юстиції та правосуддя на непідконтрольних Україні територіях;
- складність (неможливість) забезпечити належне повідомлення фізичних осіб, що мешкають на непідконтрольній Уряду території про дату, час та місце слухання справи;

Б) Проблеми, пов'язані з можливістю притягнення до відповідальності осіб, які вчинили злочини:

- неможливість здійснювати правоохоронну та судову діяльність на території, яка тимчасово не підконтрольна українській владі;
- відсутність правового та соціального захисту громадян, які проживають на тимчасово окупованій території;
- можливості винуватої особи уникнути правосуддя шляхом переховування на територіях, які тимчасово непідконтрольні владі України;
- бездіяльність (пасивність) правоохоронної та судової системи в зоні АТО.

В) Проблеми, пов'язані з правосудністю рішень судів, що розташовані в зоні АТО або у справах, що пов'язані з АТО:

- особи, які скомпрометували себе до 2014 р. та своїми діями сприяли окупації території України, призначаються на державні посади в правоохоронних та судових органах; території України та обіймають або потенційно можуть обіймати посади в судових, правоохоронних та інших органах влади, супроводжується пікетуванням судових установ;
- особи, що своїми діями сприяли окупації частини території України, можуть обіймати посади в органах влади, судових та правоохоронних органах;
- розгляд справ у суді щодо притягнення до відповідальності осіб, які своїми діями сприяли окупації частини території України та обіймають або потенційно можуть обіймати посади в судових, правоохоронних та інших органах влади, супроводжується пікетуванням судових установ;
- ускладненість здійснення правосуддя в умовах збройного конфлікту на території, наближеній до зони бойових дій, через здійснення тиску або іншого впливу на суд;
- прийняття несправедливих рішень судами в зоні АТО, на думку автора статей, що розміщені в Інтернет-ресурсах,

використання суду для забезпечення своїх бізнес-інтересів;

- занадто м'які покарання за злочини проти основ національної безпеки;
- поширеність випадків звільнення від покарання осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки;
- надання за рішенням судів статусу учасників бойових дій в АТО особам, які не брали у них участь.

Представлений перелік проблем не є вичерпним, у звіті зазначені найбільш, на наш погляд, значні та ті, що найчастіше зустрічаються в джерелах інформації, які аналізувалися.

Слід відзначити й позитивні моменти, що були виявлені під час дослідження та свідчать про відсутність проблем, пов'язаних із спроможністю здійснення правосуддя в умовах збройного конфлікту.

38 публікацій (15%) містять інформацію про позитивний досвід реалізації правосуддя в умовах АТО.

Більшість з них присвячена розгляду справ щодо осіб, які переходять на непідконтрольних уряду України територіях а також, інших злочинів, вчинених в умовах очевидності³⁶.

Серед позитивів слід відзначити й подання нейтральної інформації щодо розгляду судових справ до їх завершення на прикладі подачі інформації про судовий процес Єфремова Олександра Сергійовича.

³⁶ «Суд оставил в силе решение о лишении свободы на 15 лет мужчины, совершившего теракт на блокпосте ВСУ в Луганской обл». <http://bit.ly/2oGuRly>

Додатки

Додаток 1

Перелік статей Кримінального кодексу України, за якими доцільно аналізувати кримінальні провадження

Під час дослідження пропонується аналізувати кримінальні провадження щодо таких злочинів, передбачених КК України:

- **Стаття 109.** Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади
- **Стаття 110.** Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України
- **Стаття 110–2.** Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України
- **Стаття 112.** Посягання на життя державного чи громадського діяча
- **Стаття 113.** Диверсія
- **Стаття 114–1.** Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань
- **Стаття 115.** Умисне вбивство
- **Стаття 127.** Катування
- **Стаття 145–153.** Незаконне розголошення лікарської таємниці. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Захоплення заручників. Підміна дитини. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Експлуатація дітей. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Згвалтування. Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом.
- **Стаття 161.** Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками
- **Стаття 162.** Порушення недоторканності житла
- **Стаття 170.** Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій
- **Стаття 171.** Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів
- **Стаття 186.** Грабіж
- **Стаття 187.** Розбій
- **Стаття 194.** Умисне знищення або пошкодження майна
- **Стаття 194–1.** Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики
- **Стаття 195.** Погроза знищення майна
- **Стаття 197.** Порушення обов'язків щодо охорони майна
- **Стаття 261.** Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення
- **Стаття 262.** Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або

заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем

- **Стаття 263.** Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами
- **Стаття 263–1.** Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв
- **Стаття 294.** Масові заворушення
- **Стаття 348.** Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця
- **Стаття 349.** Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника
- **Стаття 258.** Терористичний акт
- **Стаття 258–1.** Втягнення у вчинення терористичного акту
- **Стаття 258–2.** Публічні заклики до вчинення терористичного акту
- **Стаття 258–3.** Створення терористичної групи чи терористичної організації
- **Стаття 258–4.** Сприяння вчиненню терористичного акту
- **Стаття 258–5.** Фінансування тероризму
- **Стаття 379.** Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя
- **Стаття 402.** Непокора
- **Стаття 403.** Невиконання наказу
- **Стаття 404.** Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків
- **Стаття 405.** Погроза або насильство щодо начальника
- **Стаття 406.** Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості
- **Стаття 407.** Самовільне залишення військової частини або місця служби
- **Стаття 408.** Дезертирство
- **Стаття 409.** Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом
- **Стаття 410.** Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем
- **Стаття 411.** Умисне знищення або пошкодження військового майна
- **Стаття 412.** Необережне знищення або пошкодження військового майна
- **Стаття 413.** Втрата військового майна
- **Стаття 414.** Порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення
- **Стаття 415.** Порушення правил водіння або експлуатації машин
- **Стаття 416.** Порушення правил польотів або підготовки до них

- **Стаття 417.** Порушення правил кораблеводіння
- **Стаття 418.** Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання
- **Стаття 419.** Порушення правил несення прикордонної служби
- **Стаття 420.** Порушення правил несення бойового чергування
- **Стаття 421.** Порушення статутних правил внутрішньої служби
- **Стаття 422.** Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості
- **Стаття 425.** Недбале ставлення до військової служби
- **Стаття 426.** Бездіяльність військової влади
- **Стаття 426–1.** Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень
- **Стаття 427.** Здача або залишення ворогові засобів ведення війни
- **Стаття 428.** Залишення гинучого військового корабля
- **Стаття 429.** Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю
- **Стаття 430.** Добровільна здача в полон
- **Стаття 431.** Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні
- **Стаття 432.** Мародерство
- **Стаття 433.** Насильство над населенням у районі воєнних дій
- **Стаття 434.** Погане поводження з військовополоненими
- **Стаття 435.** Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею
- **Стаття 436.** Пропаганда війни
- **Стаття 436–1.** Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів
- **Стаття 437.** Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни
- **Стаття 438.** Порушення законів та звичаїв війни
- **Стаття 439.** Застосування зброї масового знищення
- **Стаття 440.** Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення
- **Стаття 441.** Екоцид
- **Стаття 442.** Геноцид
- **Стаття 443.** Посягання на життя представника іноземної держави
- **Стаття 444.** Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист
- **Стаття 445.** Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала
- **Стаття 447.** Найманство

Додаток 2

№ п/п	Посилання на публікацію	Назва публікації	Дата
1	https://112.ua/obshchestvo/sud-v-starobelske-segodnya-prodolzhit-zasedanie-po-delu-efremova-365664.html	Суд в Старобельске сегодня продолжит заседание по делу Ефремова	17.01.17
2	http://bit.ly/2pwPoQ6	«Ваша честь, я не понимаю: это один я себя идиотом чувствую?», — Ефремов в суде отрицает свою причастность к организации «ЛНР»	29.03.17
3	http://bit.ly/2pwNopt	Ефремова освободили из «камеры» в зале суда	9.02.17
4	http://korrespondent.net/ukraine/3801406-sud-nad-efremovym-advokaty-ne-pryshly-na-zasedanye	Суд над Ефремовым. Адвокаты не пришли на заседание	16.01.17
5	http://24tv.ua/ru/sud_vynes_reshenie_ob_areste_efremova_n806323	Суд вынес решение об аресте Ефремова	14.04.17
6	http://www.pravda.com.ua/rus/news/2017/02/9/7134911/	Ефремова выпустили из «клетки» в суде на заседание	9.02.17
7	http://www.pravda.com.ua/rus/news/2017/02/25/7136443/	Суд продолжит рассматривать дело Ефремова 27 февраля	25.02.17
8	http://gordonua.com/news/politics/sud-prodlil-efremovu-arrest-do-12-iyunya-183343.html	Суд продлил Ефремову арест до 12 июня	14.04.17
9	http://bit.ly/2pwNTzC	Ефремов вывел за рубеж миллионы долларов, — ФБР	3.04.17
10	http://24tv.ua/ru/sud_vynes_reshenie_ob_areste_efremova_n806323	Суд вынес решение об аресте Ефремова	14.04.17
11	https://lb.ua/news/2017/04/14/363937_sud_prodlil_arrest_efremova_13_iyunya.html	Суд продлил арест Ефремова до 13 июня	14.04.17
12	http://bit.ly/2pwM2uH	Журналістів не пустили на судові засідання проти єфремова	16.01.2017
13	https://lb.ua/news/2017/02/28/359928_sud_prodlil_arrest_efremova_28.html	Суд продлил арест Ефремова до 28 апреля	28.02.17
14	https://lb.ua/news/2017/02/09/358193_sud_razreshil_efremovu_nahoditsya.html	Суд разрешил Ефремову находиться на заседаниях вне камеры	9.02.17
15	https://lb.ua/news/2017/01/16/356057_efremov_otkazalsya_besplatnogo.html	Ефремов отказался от бесплатного адвоката	16.01.17
16	https://lb.ua/news/2017/01/16/355973_starobelske_nachali_sudit.html	В Старобельске начали судить Ефремова	16.01.17
17	https://lb.ua/news/2017/01/10/355605_sbu_rasskazali_usloviyah.html	В СБУ рассказали об условиях содержания Ефремова	10.01.17

№ п/п	Посилання на публікацію	Назва публікації	Дата
18	https://lb.ua/news/2017/01/10/355574_delo_efremova_rassmotrit_sud.html	Дело Ефремова рассмотрит суд в Старобельске	10.01.17
19	https://lb.ua/news/2017/01/04/355219_delo_efremova_peredano_sud.html	Дело Ефремова передано в суд	4.01.17
20	http://bit.ly/2oHlrgm	Ефремову и его адвокатам вручили обвинительный акт	3.01.17
21	https://lb.ua/news/2016/12/27/354641_lutsenko_sprognoziroval_delo.html	Ефремова будет рассматриваться в Луганской области	27.12.16
22	https://lb.ua/news/2016/12/20/354028_rassmotrenie_apellyatsii_arest.html	Рассмотрение апелляции на арест Ефремова перенесли на 5 января	20.12.16
23	https://lb.ua/news/2016/12/12/353248_gpu_obvinila_efremova_gosizmene.html	ГПУ обвинила Ефремова в госизмене	12.12.16
24	https://lb.ua/news/2016/11/24/351712_sud_prodlil_arest_efremova_dva.html	Суд продлил арест Ефремова на два месяца	24.11.16
25	https://lb.ua/news/2016/11/24/351710_efremov_otkazalsya_uslug.html	Ефремов отказался от услуг своих адвокатов	24.11.16
26	https://lb.ua/news/2016/11/19/351225_gpu_rasschitivaet_zavershit.html	ГПУ рассчитывает завершить расследование по делу Ефремова до конца года	19.11.17
27	http://bit.ly/2pwNjCc	«Запритесь в туалете на несколько суток и все почувствуете», — экс-нардеп Ефремов об условиях содержания в СИЗО. ВИДЕО	16.03.17
28	http://bit.ly/2pwEYya	Суд над Ефремовым перенесли на завтра, так как его адвокат защищает Насирова	13.03.17
29	http://bit.ly/2pwG3pQ	Ефремов намерен обжаловать продление ареста в Европейском суде по правам человека	28.02.17
30	http://censor.net.ua/news/429968/sud_prodlil_arest_efremova_do_28_aprelya_obnovleno	Суд продлил арест Ефремова до 28 апреля (обновлено)	28.02.17
31	http://censor.net.ua/news/424676/advokaty_efremova_zayavili_otvod_dvum_sudyam_v_zasedanii_obyavlen_pereryv	Адвокаты Ефремова заявили отвод двум судьям: в заседании объявлен перерыв	24.01.17
32	http://bit.ly/2pwBoUE	Ефремов запевняє суд, що не планував тікати з України	26.09.16
34	http://www.pravda.com.ua/news/2016/08/1/7116540/	Ефремов у суді: мене «мучать», бо не втік слідом за Януковичем	1.08.16
35	http://bit.ly/2pwLq8o	Ефремов в суді: «Мені не пред'явлено жодного звинувачення, в чому б я був винен»	8.08.16
36	http://ukr.segodnya.ua/politics/pnews/arest-efremova-svidetelstvuet-o-vyzdorovlenii-ukrainy-lucenko-738844.html	Арешт Ефремова свідчить про одужання України — Луценко	1.08.16

ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ ОЧИМА ІНТЕРНЕТ-ЗМІ ТА ІНШИХ ВІДКРИТИХ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

№ п/п	Посилання на публікацію	Назва публікації	Дата
37	https://daily.rbc.ua/ukr/show/aleksandr-efremov-dele-sud-arestoval-dva-1470112724.html	Олександр Єфремов у справі: суд заарештував його на два місяці	02.08.2016
38	http://bit.ly/2pwR1LM	«Мені хочеться крикнути своїм серцем, що я не винен. Важко мені. Особливо було важко, коли всі поїхали, а я залишився», — Єфремов у суді. ВІДЕО	01.08.16
39	http://www.radiosvoboda.org/a/27896302.html	Винен чи ні? Арешт Єфремова	21.04.17
40	http://umoloda.kiev.ua/number/o/2006/101807/	ОЛЕКСАНДР ЄФРЕМОВ ЗААРЕШТОВАНИЙ НА ДВА МІСЯЦІ	01.08.2016
41	http://bit.ly/2pwps5E	Він повинен згнити в камері: як Печерський суд заарештував Олександра Єфремова	21.04.17
42	http://glavred.info/politika/sud-ostavil-za-reshetkoy-byvshego-glavu-frakcii-pr-efremova-382134.html	Суд оставил за решеткой бывшего главу фракции ПР Ефремова	10.08.16
43	http://informburo.dn.ua/cgi-bin/iburo/start.cgi?info52=22629&page=8&lang	Когда преступник «свой»: почему Ефремов сидит, а Насиров — нет	15.04.17
44	http://www.radiosvoboda.org/a/27893562.html	«Ця людина відкривала двері російським окупантам» — Левус про Єфремова	1.08.16
45	https://zbruc.eu/node/51105	«Регіонал» Єфремов позбувся електронного браслета.	05.05.2016
46	http://bit.ly/2oHsf7b	Владимир Ландик — Ефремову: «Я сейчас по базарам и вокзалам таскаюсь»	1.08.16
47	http://ru.golos.ua/suspilstvo/zasedanie_suda_po_izbraniyu_meryi_presecheniya_efremovu_naznacheno_na_1_avgusta__nar	Заседание суда по избранию меры пресечения Ефремову назначено на 1 августа — нардеп	1.08.16
48	http://bit.ly/2pwMVUg	Процеси року. Скандальні суди, затримання і дивні звільнення	31.12.2015
49	http://zaxid.net/news/showNews.do?krajina_nepokaranih&objectId=1420423	Країна непокараних Про патології української влади	13.03.17
50	http://glavcom.ua/publications/128419-efremov-za-reshetkoj-bez-edy-vody-i-deneg.-reportazh-iz-zala-suda.html	Ефремов за решеткой: без еды, воды и денег. Репортаж из зала суда	16.02.15
51	http://www.segodnya.ua/politics/pnews/sud-prodlil-arest-efremova-789169.html	Суд продлил арест Ефремова	17.01.17
52	https://strana.ua/articles/analysis/51714-efremov.html	Что происходит с делом Ефремова, после того как его перевели поближе к линии фронта	21.04.17
53	http://ukr.segodnya.ua/politics/pnews/efremova-arestovali-reakciya-obshchestvennosti-738878.html	Єфремова заарештували: реакція громадськості	1.08.16
54	http://zib.com.ua/ua/128052-efremov_zaprosiv_saakashvili_na_sud.html	Єфремов запросив Саакашвілі на суд	20.03.2017
55	http://espreso.tv/news/2017/01/17/sud_prodovzhyv_aresht_yefremova_do_17_bereznia	Суд продовжив арешт Єфремова до 17 березня	17.01.2017

Для довідки:

ГО «Вектор прав людини» — правозахисна організація, головною метою якої є реалізація та захист основоположних свобод, прав людини через сприяння практичному виконанню норм та принципів, викладених у міжнародних документах, ратифікованих Україною та усіх інших зобов'язань України у сфері прав людини та основоположних свобод.

Детальніше про ГО «Вектор прав людини» за посиланням:

<https://www.facebook.com/hrvector.org>

Електронна адреса: info@hrvector.org

Проект «Суд людською мовою» створений для захисту права на справедливий суд та просвітницької роботи для широкого кола населення у даній галузі. Ініціатива об'єднує громадських активістів, правозахисників, IT спеціалістів, юристів та адвокатів.

Детальніше про «Суд людською мовою» за посиланням:

<https://adobe.ly/2gHbsju>

<https://www.facebook.com/trialinsimplewords>

Електронна адреса: trialinsimplewords@gmail.com

ЛОПЦ «Альтернатива» — громадська правозахисна організація, метою якої є підтримка становлення та розвитку демократичних інститутів в Україні через розвиток громадянського суспільства, документування порушень прав людини під час збройного конфлікту на Сході України, захист прав внутрішньо переміщених осіб.

Детальніше про діяльність ЛОПЦ «Альтернатива» за посиланням:

<https://www.facebook.com/Alchevskiy>

Електронна адреса: alterpravo@gmail.com

Коаліція «Справедливість заради миру на Донбасі»

є неформальною спілкою 16 громадських правозахисних організацій та ініціатив. Учасники Коаліції об'єднали свої зусилля задля узгодженого документування порушень прав людини в ході збройного конфлікту на сході України.

Більше інформації можна отримати на сайті Коаліції: <https://jfp.org.ua>

Міжнародний фонд «Відродження» (МФВ)

заснований видатним філантропом Джорджем Соросом у 1990 році. МФВ - одна з найбільших благодійних фундацій в Україні, національний фонд, що входить до глобальної мережі Фундацій відкритого суспільства (Open Society Foundations).

Місія МФВ — сприяти розвитку відкритого суспільства в Україні на основі демократичних цінностей через підтримку значимих громадських ініціатив.

Детальніше за посиланням: <http://www.irf.ua>

